

Seznamte se: **Chris Warner**

Rozhovor s Chrisem Warnerem, anglickým šlechtitelem a tvůrcem perských „okatých“ růží.

RNDr. Václav Koula, Hradec Králové

Jsou země, kde je vztah a láska lidí ke květinám, stromům a keřům, a ve vyšší podobě k péči o ně v zahradách, parcích i ve volné přírodě dávnou a přirozenou součástí žitého národního kulturního podvědomí. Jistě na jedno z prvních míst takových zemí patří Anglie a vlastně celé britské ostrovy. Angličtí botanici a zahradníci po staletí přiváželi do své země nepřeberné množství cizokrajných rostlin, zde je pěstovali a kultivovali, mnohé se staly neodmyslitelnou součástí dnešních zahrad, sami Angličané jsou rodilí a vášniví zahradníci. Patří k tradicím Anglie mít hezky ošetřený zelený trávník, alespoň kousek půdy u domu, kde si lze vysadit růži, města a městečka krásně a různorodě vyzdobená květinovými koši a květinovými výsadbami, venkov působící trochu jako anglický park, o samotných pověstných nádherných anglických parcích a soukromých zahradách nemluvě. Alespoň tak je to v našich představách, a věřím, že i přes proměny času i lidí toto stále přetrvává.

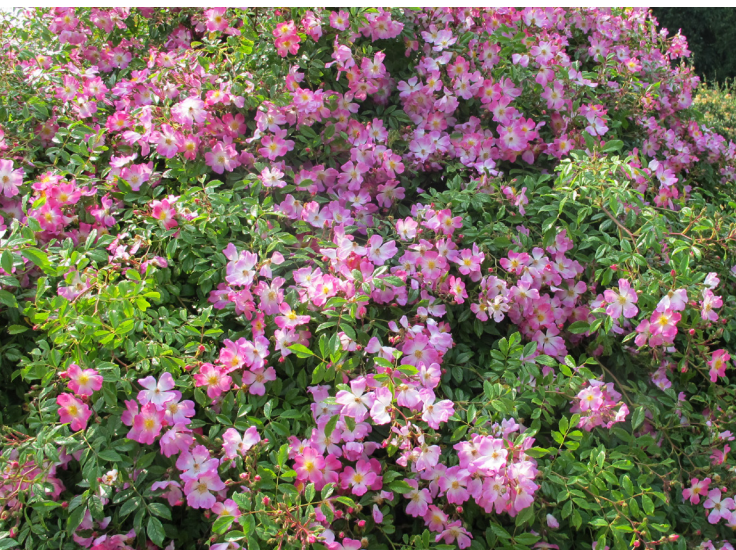
V mnoho zahradních oblastech zanechali Angličané nesmazatelnou stopu. Nejinak tomu bylo a je i v růžích. Už v posledních dvaceti letech 18. století a počátkem 19. století došlo k introdukci čtyř čínských růží nejasného původu odvozených od *Rosa chinensis* a *Rosa x odorata*, a to právě do Anglie, byl to zcela zásadní a zlomový bod dalšího vývoje růží vedoucí ke vzniku nových růží během první poloviny 19. století, a dále postupně až k růžím moderním. První čajová růže nazvaná 'Adam' vznikla roku 1835 v Anglii, samotný pojem „čajová růže“ se také odvozuje z anglického „Tea-Scented China Roses“ zkráceně „Tea Roses“. A pak už jsou to konkrétní osobnosti. Mezi ty nejznámější patří Henry Bennet, „otec čajohybridů“, anglický šlechtitel růží, zakladatel moderní techniky křížení růží s plánovanou selekcí párů a ručním opylením. Dále ve 20. a 30. letech 20. století tvůrce kříženců odvozených od *Rosa moschata*, růže mošusové, reverend Joseph Pemberton, autor dodnes pěstované 'Penelope' z roku 1924 a jeho pokračovatel J. A. Bentall, tvůrce tak proslulé růže

Chris Warner mezi růžemi.

jako je 'Ballerina' z roku 1937. A další slavná jména – Dickson a Harkness – šlechtitelské rody pokračujících ve šlechtění růží hluboko od 19. století až do současnosti. Samozřejmě nelze opomenout Davida Austina a celosvětový fenomén jeho koncepce “anglických” růží počínající již na konci 60. let minulého století a přetrvávající dodnes. Ale to není konec, další novou a významnou kapitolou ve šlechtění růží jsou růže odvozené z křížení s *Hulthemia persica*, takzvané perské či “okaté”, anglicky “Persica” nebo “eyed” růže. Za nimi nestojí nikdo jiný než anglický šlechtitel Chris Warner. Měli jsme v našem hradecké rozáriu to štěstí, že když jsem jej před několika lety oslovil, velmi vřele reagoval a zaslal nám do soutěže postupně řadu svých překrásných růží. Poprvé jsme tak mohli “okaté” růže, a to v jejich nejpůvodnější podobě, uvidět, ale nejen “okaté”. A byly to bezesporu nádherné růže, získaly řadu ocenění, ale především jednoznačný obdiv návštěvníků rozária, ale i nás v Hradci “domácích”, a to jsme na lecos krásného u růží zvyklí. Třeba Růže roku 2017 ve Velké Británii, krásná pnoucí 'Barbara Ann' (syn. 'Scent from Heaven') [Chewbabaluv], úžasně voňavá, u nás nejvoňavější růže 2020, nebo naprosto dokonalá elegantní pnoucí 'Bold & Beautiful' [Chewwhyteach] uvedená na trh roku 2023, případně nepřehlédnutelná až vyzývavá pnoucí okatá 'Peter's Persica' [Chewgoldeye]. Mohli jsme vysadit a pěstovat i známou “okatou” mnohokvětou 'For your eyes only' [Cheweyesup] či typově podobnou 'Smiling Eyes' [Chewrocko].

Protože byl pan Warner v emailové komunikaci vždycky velmi přátelský, a take velmi otevřený a osobní, a mě zase zajímalo, jak se dostal k růžím a jejich šlechtění, a jak se to vůbec stane, že se člověku podaří křížení s doslova bizarní růží, napadlo mě, že bych se ho na to mohl zeptat. Navrhl jsem, že mu pošlu několik obecnějších otázek a on na

'Scented Carpet' [Chewground] – růže Chrise Warnera z roku 1994

ně podle svého uvážení odpoví, a také, že bych rád jeho odpovědi zveřejnil v časopisu naší české růžařské společnosti a představil jej přátelům růží v naší zemi. Opět byl velmi vstřícný a souhlasil. A nejen souhlasil, ale i odpovědi zaslal. Myslíím, že jsou opět upřímné, osobní, zajímavé a vzácné. Také z nich vyplývá, že ani “okaté” růže nejsou zdaleka tím posledním, co bylo ve světě růží vyřčeno.

Rozhovor s Chrise Warnerem

Anglie je známá jako země zaslíbená zahradničení a podle všeobecného přesvědčení Středoevropanů, posíleného sledováním seriálu *Midsummer Murders* :-), je každý Angličan žijící na venkově více či méně zahradníkem. Jaká byla nicméně Vaše osobní cesta k rostlinám, květinám a zahradničení?

Většina rostlin ve Velké Británii dobře roste a obvykle nemusíme zalévat, takže zahradničení je možná ve Velké Británii jednodušší, proto ten zájem. Ve Spojeném království máme každý týden pět nebo šest třicetiminutových televizních pořadů o zahradničení. Thomas Proll (*pozn. překl. významný současný německý šlechtitel společnosti Korde*) mi řekl, že v Německu mají každý týden v televizi jen pět minut o zahradničení.

Kdy Vás začaly zajímat růže a víte proč? Kdy Vás začalo zajímat jejich šlechtění? Kdy jste se mu začal aktivně věnovat?

Moje žena, čerstvě vdaná, si přála chalupu na venkově s růžemi kolem dveří. Realita učitelského platu znamenala horní mezonet v jihozápadním Birminghamu s tenkým obdélníkem zahrady u předních dveří. Abych ji udělal radost, koupil jsem první pnoucí růži, kterou jsem viděl, 'Emily Gray', byl jsem ujištěn, že vykvete hned v prvním roce. Samozřejmě nekvetla, ale její růst mě fascinoval a začal jsem číst knihy o růžích. Za dva roky jsem pravděpodobně přečetl snad 50 knih a pořídili jsme si několik dalších odrůd růží. V roce 1968 jsme se přestěhovali do Devonu, kde jsme měli mnohem větší pozemek a skleník a začalo šlechtění růží.

Prvními rodičovskými rostlinami byly 'Gloire de Dijon' a 'Sympathie'. Dřívější návštěva v Cotswolds vyvolala můj zájem o pnoucí rostliny. Sto metrů dlouhá hraniční zeď kolem pozemku zahalená popínavými růžemi - jeden z nejkrásnějších pohledů mého života.

Typická architektura oblasti Cotswolds v Anglii.

Patio pnoucí růže (pation climbery) vznikly se štěstím. Měl jsem semenáče 'Galway Bay' x 'Sutters Gold', který byl oranžový (skvělá barva), ale dorůstal jen asi do 2 metrů.

Zkřížením s 'Anna Ford' vznikly 'Warm Welcome' a 'Laura Ford'. Obě růže se dodnes pěstují v několika školkách a časem založily nový typ - 'patio climber' - kvete odspodu nahoru asi 2 metry do výšky i do šířky.

Jste znám jako tvůrce růží odvozených z křížení s *Hulthemia persica*. Po dlouhých letech to byl obrovský nový vklad do genofondu růží a vytvoření celé nové skupiny „okatých“ růží. Kdy se ve Vás zrodila myšlenka zapojit do křížení právě tuto velmi zvláštní „růži“?

Můj zájem o perské růže podnítila přednáška Jacka Harknesse na World Rose Convention v anglickém Oxfordu v roce 1976. Později jsem mu řekl, že to bylo jako pohádka, která se stala skutečností. Krátce nato jsem si koupil 'Tigris' a zkřížil ji s 'Baby Love'. Vzniklo asi dvacet semenáčů, které dostaly přezdívky Tug, Tig, Tog atd! O některé semenáče jsem se podělil se členy Amateur Rose Breeders Association (ARBA) a Ronnie Rawlings použil druhově vyšlechtěného semenáče od Lena Scrivense (Scrivbell) která byla výjimečně zdravá, k vytvoření odrůdy 'Belting Pink'. Tento kříženec byl velmi zdravý, velmi bohatě kvetoucí, měl perské oko, ale barva okvětních lístků byla stejná jako to oko, takže jste ho skoro nemohli vidět. Ale tato růže je v pozadí téměř všech mých hybridů. Takže dobrá práce, Lene a Ronnie! Ukazuje to výhody spolupráce při šlechtění růží. Chewsumsigns

'For Your Eyes Only' [Cheweyesup]

('Raspberry Kiss' v USA a 'Bright as a Button' ve Velké Británii a Evropě) byla v USA poprvé popsána jako neprůstřelná z hlediska zdraví, a skutečně se ukázalo, že má vynikající odolnost vůči chorobám. Vzpomínám si, jak jsem ji poprvé viděl na soutěži růží v St Albans, kde vykvétala po celé rostlině. Rozhodně byla jiná.

'Peter's Persica' resp. 'Shining High'
[Chewgoldeye]

'Looking Up' [Chewpopeye]

Následovala 'For Your Eyes Only'. Britská růže roku, která je obzvláště pěkná v zahradách RHS Wisely Gardens. 'Eye of the Tiger', zdravá a se spoustou květů, je výrazná, s červeným okem ve žlutých okvětních lístcích. 'Peter's Persica' (neboli 'Shining High' v Evropě) je dnes naše první perská pnoucí růže, opět se žlutou a červenou barvou. Je velmi zdravá a myslím, že zcela jiná než ostatní pnoucí růže. Snažíme se získat perské růže v celé škále typů, práce pokračuje.

Vytvořil jste mnoho krásných růží, a to nejen “okaté” růže. Jak přistupujete ke šlechtění, jak hledáte krásné růže?

Během mých prvních let, kdy jsem učil v jihozápadním Birminghamu, jsme rádi utíkali do Cotswolds, oblasti v Anglii plné krásných vesnic, nadšených zahrádkářů a nádherných kamenných domů medové barvy, které jsou pro tuto oblast typické. Při jedné příležitosti jsme s manželkou viděli stometrovou hraniční zeď jednoho domu, která se dusila v pnoucích růžích, což byl naprosto úžasný pohled. Od té doby byly pnoucí růže mou hlavní vášní. Podle mého názoru se v celém Božím kvetoucím království nic nevyrovná pnoucím růžím v plném květu.

Máte představu, kam by se ještě mohlo ubírat šlechtění růží?

Mé rané úspěchy byly to, čemu Britové říkají „patio climbers“ - růst do dvou metrů, šířka jeden metr a květy odspodu nahoru. Nyní se snažíme vyšlechtit velmi zdravé patio pnoucí růže. V podstatě barevné sloupce. Jako velmi žádoucí vidíme voňavé opakovaně kvetoucí ramblery. 'Perfumy Siluetta' od Thomase Prolla vyšlechtěná pro Kordese je rozkošná.

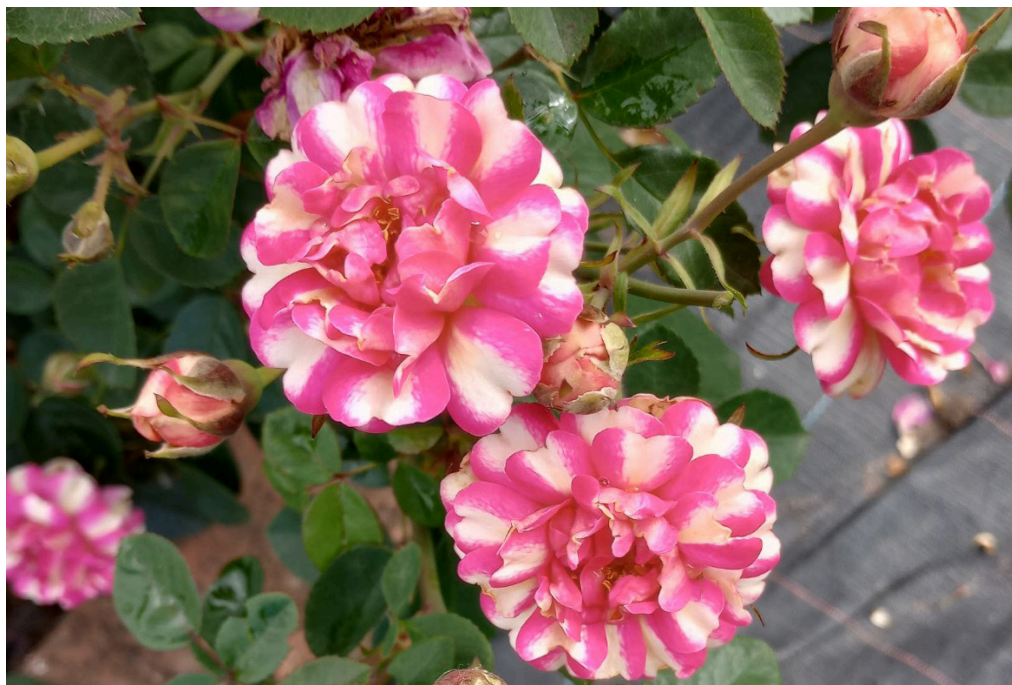
Chtěl bych získat hodně barevnou pnoucí růži, něco, co opravdu křičí: „Tady jsem“. Myslím, že postupujeme, ale ještě tam nejsme. Chtěli bychom také více voňavých pnoucích růží. Letos jich máme několik v záložním stanovišti, ale budou zdravé i venku?

To, co činí růži tolik přitažlivou je její obrovská rozmanitost - od 12 cm do 20 metrů. Vidím velkou budoucnost v kompaktních patio růžích, barevných, volně kvetoucích a zdravých - skvělá záhonová rostlina, která pokvete, aby mohla konkurovat letničkám, ale bude se vracet rok co rok.

Někteří šlechtitelé nyní vnášejí do svého šlechtění nové druhy. Měl jsem to štěstí, že jsem se mohl zúčastnit přednášky Teda Allena, někdejšího vědeckého poradce Royal National Rose Society. Poukázal na to, jak málo druhů bylo ve šlechtění použito a že je k dispozici mnoho plodných tetraploidů. ARBA zahájila v 70. letech projekt šlechtění s využitím *Rosa bella*, *Rosa davidii* a *Rosa davidii* var. *elongata*. Zpočátku byl každý dosažený kříženec považován za úspěch, Colin Horner a Len Scrivens vyšlechtili hybridy, které vedly k budoucím úspěchům a mnohem lepšímu zdravotnímu stavu. Pracoval jsem s *Rosa sinowilsonii* (báječné olistění) a pokračuji s jejími kříženci. Irský šlechtitel růží David Kenny měl letos na Rochfords International Rose Trials oceněnou vítězku

'Alibaba' [Chewalibaba]

'Grain de Malice' [Chewsweetshop]

vyšlechtěnou z hybridní sazenice 'Gelbert Engel' x *R. sinowilsonii* jako pylového rodiče.

Budoucnost šlechtění růží nelze předvídat. Pracujeme na květech se stabilními pruhy, kde je každý květ podobný svému sousedovi - ne na náhodných, kde je každý květ nepodobný svému sousedovi. Francouzský šlechtitel a pěstitel růží Christophe Travers letos uvádí na trh dvě naše pruhované růže pod názvem 'Grain de Malice', (CHEWsweetshop a CHEWsurgent).

Existuje možnost vylepšit olistění např. růží 'Simsalabim' od Kordese, která má sytě zelené, lesklé a zdravé listy, a možná i olistění typu *Rosa glauca*. Pokud budeme dále experimentovat, dojde k dalším změnám.

Jsou vedle růží nějaké další květiny, které Vás okouzlují? A proč se vlastně věnujeme rostlinám?

Obdivuji téměř všechny květiny. Některé z nových letniček vykazují neuvěřitelné barvy a vzory květů. Nové květiny v markýzách na výstavách jsou mnohem zajímavější než dnešní moderní zahradní návrhy, kterým chybí barvy, s rezavými budovami a travinami, které údajně čekají, až zafouká vítr.

Děkuji za rozhovor.

Další informace o růžích Chrise Warnera najdete na www.warnersroses.com